

PROGRAM:

- 10:00 OTVORENJE SKUPA** – Uvodna riječ: ministar kulture prof. Berislav Šipuš
- 10:10 PREDSTAVLJANJE KNJIGE BISERKE DUMBOVIĆ BILUŠIĆ: KRAJOLIK KAO KULTURNO NASLIJEĐE – METODE PREPOZNAVANJA, VRJEDNOVANJA I ZAŠTITE KULTURNIH KRAJOLIKA HRVATSKE
- recenzent akademik prof. dr. sc. Mladen Obad Šćitaroci
 - recenzent dr. Vladimir Kušan
 - autorica dr. sc. Biserka Dumbović Bilušić

11:00 PAUZA ZA KAVU

- 11:20 Uvodna riječ: pomoćnica ministra Sanja Šaban, dipl. ing. arh.
- 11:30 dr. sc. Radoslav Bužančić
KONTEMPLATIVNI KRAJOLIK OTOKA BRAČA
- 11:45 mr. sc. Sanja Buble
STAROGRADSKO POLJE NA OTOKU HVARU, KULTURNI KRAJOLIK NA UNESCO-OVOJ LISTI SVJETSKE BAŠTINE
- 12:00 dr. sc. Tatjana Lolić
POVIJESNI RURALNI KRAJOLIK ŽUMBERAK
– SAMOBORSKO GORJE – PLEŠIVIČKO PRIGORJE
- 12:15 Nevenka Šuran Marinči, dipl. ing. arh., Marina Boico, dipl. pov. umj.
NAMJERNO OBLIKOVAN KRAJOLIK BRIJUNSKOG OTOČJA
- 12:30 mr. sc. Anuška Deranja Crnokić
KRAJOLIK KONAVALA – VRIJEDNOSTI I IZAZOVI
- 12:45 mr. sc. Marina Oreb
SLIKA GRADA – POVIJESNI KRAJOLIK DUBROVNIKA

13:00-13.30 PAUZA ZA KAVU

- 13:30 Ingrid Gojević, dipl. ing. arh.
KRAJOLIK U DOKUMENTIMA PROSTORNOG UREĐENJA
– KRAJOBRAZNA OSNOVA
- 13:45 Mirna Bojić, dipl. ing. agr.
KRAJOBRAZ U SUSTAVU ZAŠTITE PRIRODE
- 14:00 dr. sc. Goran Andlar
KULTURNI KRAJOBRAZI PRIMORSKE HRVATSKE
- 14:15 PANEL-RASPRAVA: OČUVANJE I ODRŽIVO KORIŠTENJE KULTURNIH KRAJOLIKA HRVATSKE

15:15 ZAVRŠNA RIJEČ

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

dr. sc. Biserke Dumbović Bilušić:

KRAJOLIK KAO KULTURNO NASLIJEĐE – METODE PREPOZNAVANJA, VRJEDNOVANJA I ZAŠTITE KULTURNIH KRAJOLIKA HRVATSKE

Hrvatska posjeduje raznolike, raznovrsne i vrijedne krajolike koji zaslužuju zaštitu. Međutim, nisu uspostavljeni jedinstveni stručni standardi za njihovo prepoznavanje, dokumentiranje, vrjednovanje i zaštitu. Dr. sc. Biserka Dumbović Bilušić u knjizi je postavila odgovarajuće metode, odnosno prijedloge metodskog okvira za zaštitu krajolika, kojim bi se ujedno omogućila usporedivost i sukladnost s međunarodno prihvaćenim standardima. Knjiga donosi suvremene i nove poglede na krajolik kao naslijeđe, što je posebice važno u području kulturnih dobara i konzervatorske struke, ali i za područje urbanizma, prostornoga planiranja i pejzažne arhitekture.

Okrugli stol:

OČUVANJE I ODRŽIVI RAZVOJ KRAJOLIKA HRVATSKE

Krajolik (krajobraz, pejzaž) označava prostor stvoren međudjelovanjem čovjeka i prirode. Kulturnom baštinom smatraju se oni krajolici koji ilustriraju razvitak ljudskog društva i naselja tijekom povijesti te sadrže povijesne, kulturne, estetske, prirodne, društvene i asocijativne vrijednosti. Osim što su važna sastavnica prostornog identiteta, krajolici su ujedno važan potencijal za društveni, kulturni i gospodarski razvoj. Značajke i vrijednosti krajolika u Hrvatskoj još su nedovoljno prepoznate i vrjednovane te stoga nedovoljno zaštićene i korištene. Kulturni krajolici predstavljaju najsloženiju vrstu baštine te ih je u Registar kulturnih dobara RH upisano desetak, međutim postoje još mnogobrojni koji nisu evidentirani ni zaštićeni. Primjerenom zaštitom, upravljanjem i planiranjem krajolika mogući su doprinosi ne samo očuvanju i stvaranju prostornog identiteta već i razvoju gospodarstva, selektivnih oblika turizma, kulture i sl.

Na skupu će biti predstavljeni pojedini zaštićeni krajolici u Hrvatskoj, a govorit će se o metodama zaštite krajolika u okviru sustava prostornog planiranja i zaštite prirode. Teme vezane uz planiranje, obnovu i budući razvoj krajolika bit će predmetom izlaganja i rasprava na okruglom stolu na kojemu će osim najavljenih predavača sudjelovati i akademik prof. dr. sc. Mladen Obad Šćitaroci, Jasna Damjanović, ravnateljica Centra za kulturu Brač, dr. sc. Ugo Toić, koordinator projekta PPLR Cres, i dr. sc. Jadran Kale, docent na Filozofskom fakultetu u Zadru.

SAŽETCI IZLAGANJA:

- **KONTEMPLATIVNI KRAJOLIK OTOKA BRAČA**
dr. sc. Radoslav Bužančić / Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Splitu

Pustinja Blaca jedno je od prvih kulturnih dobara u Republici Hrvatskoj koje je prepoznato kao iznimno vrijedan spoj povijesne baštine i krajolika. Blaca, okružena pastirskim stanovima, maslinicima i drugim mediteranskim kulturama, na posebno osjetljiv način gospodarski uravnotežuje čitav ekosustav južne strane otoka Brača. Pustinjačkih samostana najjužnom dijelu otoka ima još pet, od kojih su neki pedesetih godina bili pod krovom, a u širem okružju dakako još više. Činjenica je da se jedino u Blacima sačuvala arhitektonska cjelovitost i autentičnost, kao i vrijedan inventar, što je izravno rezultat golema truda nekoliko naraštaja konzervatora i brige zajednice koja je za taj posao uvijek pronašla način izdvajanja novčanih sredstava.

Danas su Blaca kulturno dobro na nacionalnoj tentativnoj listi za upis u registar svjetske baštine i jedan od četiriju projekata koje Županija splitsko-dalmatinska priprema za kandidiranje u kontekstu fondova Europske zajednice. Ovo se područje sagledava ne samo kao turistička znamenitost već kao znanstveni i edukativni centar u kojem će se proučavati održivi

razvitak mediteranskog podneblja, autarkičnost mini ekosustava, proučavati povijest prirodnih znanosti, posebno astronomije.

- STAROGRADSKO POLJE NA OTOKU HVARU, KULTURNI KRAJOLIK NA UNESCO-OVOJ LISTI SVJETSKE BAŠTINE
mr. sc. Sanja Buble / Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Splitu

Izuzetna univerzalna vrijednost kulturnog krajolika Starogradske polje prepoznata je u sljedećem:

- podjela zemljišta datira iz 4. st. pr. Kr. te svjedoči o širenju grčkog geometrijskog modela podjele poljoprivrednog zemljišta u mediteranskom krugu;
 - kao poljoprivredno područje u kontinuiranoj je upotrebi već 2400 godina, što svjedoči o kontinuitetu i trajnosti funkcije tijekom stoljeća;
 - polje je primjer vrlo starog tradicijskog krajolika koji je danas ugrožen modernim ekonomskim razvojem, posebno zbog depopulacije sela i napuštanja tradicijskog načina obrade zemljišta.
- Najvažniji način očuvanja Starogradske polje jest u poticanju njegove primarne agrarne funkcije uz prilagođavanje zahtjevima suvremenog života, ali uz prihvaćanje kulturnopovijesnih vrijednosti prostora. Očuvanje živog krajolika kompleksno je i potrebno mu je pristupiti multidisciplinarno. Zato Polje kao kulturno dobro na Listi svjetske baštine nije moguće očuvati samo brigom konzervatora.

- POVIJESNI RURALNI KRAJOLIK ŽUMBERAK – SAMOBORSKO GORJE – PLEŠIVIČKO PRIGORJE
dr. sc. Tatjana Lolić / Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu

Na prostoru Žumberka prepoznate su vrijednosti i osobitosti kulturne baštine koje su, zahvaljujući prirodnim obilježjima i povijesnim okolnostima, ostale sačuvane u gotovo nepromijenjenim oblicima od 16. st. do danas. Osim višestoljetnog feudalnog načina života, uključivanje Žumberka u sustav Vojne krajine odredilo je njegov gospodarski i kulturni razvoj. Izvan glavnih tijekova urbanizacije i gospodarskog razvoja, prostor je sačuvao izrazito ruralna obilježja brdsko-planinskog tipa koji, osim vrlo slikovitog mozaika šumskih i otvorenih livadno-pašnjačkih prostora te poljoprivrednih površina, karakteriziraju povijesna naselja i zaseoci očuvanih graditeljskih struktura. Uočavajući nedostatak zaštite u prostornoplanskoj dokumentaciji, u cilju očuvanja temeljnih kulturnopovijesnih vrijednosti, područje je zaštićeno od 2009. godine kao kulturni krajolik. Mjerama zaštite nastoje se očuvati obilježja ruralnog prostora rehabilitacijom utvrđenih vrijednosti baštine kao resursa za održivi razvoj područja.

- NAMJERNO OBLIKOVAN KRAJOLIK BRIJUNSKOG OTOČJA
Nevenka Šuran Marinčić, dipl. ing. arh., Marina Boico, dipl. pov. umj. / Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Puli

Otočnu skupinu Brijuni čini skupina od 14 otoka i 3 grebena, a najveći su Veliki i Mali Brijun. Na tom prostoru isprepleću se i mjestimično preklapaju podmorski i kopneni lokaliteti – prirodni rezervati, geološki lokaliteti, paleontološki lokaliteti, arheološki i hidroarheološki lokaliteti, fortifikacijske građevine, rezidencijalne i turističke povijesne građevine, sakralne građevine i arhitektonski povijesni spomenici. Brijunsko otočje upisano je u Registar nepokretnih kulturnih dobara – Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem Z – 5983 kao Kulturni krajolik otočja Brijuni. Kopnena površina otočja iznosi približno 7,5 km² (743 ha), a s okolnim morem 36 km². Na temelju analiza i prikaza recentnih projekata i aktivnosti u vezi s rehabilitacijom prostora

kulturnog dobra Kulturnog krajolika otočja Brijuni ilustrirat će se problematika zaštite tog registriranog kulturnog dobra.

- **KRAJOLIK KONAVALA – VRIJEDNOSTI I IZAZOVI**

mr. sc. Anuška Deranja Crnokić / Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine

Prostor Konavala odlikuje se skladom tradicijskog graditeljstva koje povrh svega karakterizira visoka funkcionalnost i estetika, ali jednako tako usklađenost s prirodnim ambijentom. Krajolik Konavala pretežno je antropiziran, kao posljedica duge ljudske djelatnosti od pretpovijesti do danas, s vrlo malim udjelom predjela prirodnog krajolika oblikovanog djelovanjem evolucijskih procesa. Pritisci kojima je izložen ovaj iznimno vrijedni krajolik s bogatim kulturnopovijesnim slojem proizlaze iz razvojnih aktivnosti u prošlom i ovom stoljeću te napuštanja tradicijskog načina života. Stoga bi osmišljena zaštita kulturnog krajolika Konavala s ciljem očuvanja struktura antičke i srednjovjekovne parcelacije te brojnih struktura i oblika tradicijskog graditeljstva zaustavila degradaciju još uvijek harmonične slike područja, što iziskuje dodatan angažman struke i usku suradnju aktera koji odlučuju o razvoju i uređenju Konavala.

- **SLIKA GRADA – POVIJESNI KRAJOLIK DUBROVNIKA**

mr. sc. Marina Oreb, dipl. ing. arh. / Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije

Naglasak će biti stavljen na očuvanje slike grada Dubrovnika, znamenitosti svjetske baštine. Očuvanje krajolikā koji u sebi sadrže ambijentalne vrijednosti značajne za identitet područja potrebno je bazirati na dobroj praksi metodologije procjene utjecaja na baštinu (Heritage Impact Assessment). Brigu o krajolicima treba podijeliti s regionalnom/lokalnom zajednicom da uz pomoć alata državnih tijela (zakoni i pravilnici usklađeni s eu konvencijama i poveljama) zaštite identitet vlastitog prostora, dok se zaštita krajolika mora sustavno provoditi u prostornoplanskoj dokumentaciji.

- **KRAJOLIK U SUSTAVU PROSTORNOG UREĐENJA**

– **KRAJOBRAZNA OSNOVA**

Ingrid Gojević, dipl. ing. arh. / Državni zavod za prostorni razvoj

Izlaganje će se osvrnuti na Konvenciju o europskim krajobrazima i obveze RH u njoj provedbi te na pitanja krajolika u sustavu dokumenata prostornog uređenja. Analizirat će se: sastavnice krajolika i regulativa RH, krajolik u strateškim dokumentima prostornog uređenja, krajolik u prostornim planovima, izrada Krajobrazne osnove RH, primjena Krajobrazne osnove RH te ostale aktivnosti vezane uz implementaciju Europske konvencije o krajoliku.

- **KRAJOBRAZ U SUSTAVU ZAŠTITE PRIRODE**

Mirna Bojić, dipl. ing. agr. / Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode

Jedna od temeljnih zadaća i ciljeva zaštite prirode jest očuvanje i/ili obnavljanje bioraznolikosti i krajobrazne raznolikosti te očuvanje georaznolikosti u stanju prirodne ravnoteže i usklađenih odnosa s ljudskim djelovanjem. Svakodnevna praksa ukazuje da je osim integriranja mjera zaštite krajobraza u dokumente prostornog uređenja te u planove gospodarenja prirodnim dobrima važno razumijevati vrijednosti krajobraza u raznim područjima zaštite prirode, od upravljanja zaštićenim područjima, suradnje u upravljanju lokalitetima s višestrukom zaštitom, razumijevanju vrijednosti lokaliteta svjetske baštine s iznimnom prirodnom ljepotom (NP Plitvička jezera), planiranju sustava posjećivanja do podloge za izradu strategije održivog razvoja nekog područja.

- KULTURNI KRAJOBRAZI PRIMORSKE HRVATSKE
dr. sc. Goran Andlar / Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za ukrasno bilje i krajobraznu arhitekturu

U sklopu višegodišnjeg znanstvenog istraživanja izrađen je registar iznimnih kulturnih krajobraza primorske Hrvatske. Kulturni je krajobraz istražen s aspekta tradicijskih načina korištenja zemljišta, a metoda istraživanja obuhvaćala je modele povijesne biografije, klasifikacije te integralnog vrjednovanja krajobraza. Prezentacijom će biti predstavljeni najvažniji rezultati istraživanja te iznesene preporuke za njihovu implementaciju u sustave zaštite, upravljanja i planiranja kulturne i prirodne baštine.